

De historische Fiertelprocessie uitgelegd (19, slot)

- *Op bedevaart (naar Sint-Hermes): een biomedische benadering* -

Archeologisch onderzoek en een grondige studie op het omvangrijke kerkarchief hebben het verhaal van Sint-Hermes - en daarop gebaseerd ook het ontstaan en de betekenis van de Fiertelomweg hier te Ronse - tot op het bot blootgelegd.

Na de erkenning van de Fiertelommegang als Vlaams Cultureel Erfgoed en in de aanloop van de kandidatuur van de stad Ronse om haar ook te laten opnemen op de UNESCO-werelderfgoedlijst werd te Ronse in mei 2018 zelfs een wereldcongres georganiseerd onder het thema 'Walking with Saints'.

Het verhaal van Sint-Hermes te Ronse werd zó waardevol bevonden dat de collegiale Sint-Hermeskerk met haar indrukwekkende crypte door het Vaticaan op 16 oktober 2018 verheven werd tot 'basilica minor', de hoogste onderscheiding die een kerk kan krijgen.

Nu de restauratie van de basiliek afgewerkt is, krijgen we een buitengewone kans om ons impressionant verhaal naar de buitenwereld te brengen.

Met deze reeks in 'Kerk en Leven' werd gepoogd om dit verhaal op een begrijpbare manier uit te schrijven en te kaderen in de verschillende tijdsgeschiedenissen en hun maatschappelijke tendensen.

Ik heb het geluk gehad een groot deel van mijn leven heel nabij met een eminente vorser te mogen meegaan en te kunnen genieten van de gulheid waarmee hij mij zijn indringende kennis, passie en gedrevenheid, soms ook hypothesen heeft overgedragen. Ook andere verdienstelijke mensen hebben belangrijke bijdragen geleverd aan mijn schrijfsels.

Als biomedicus heb ik jarenlang ook getracht verklaringen te zoeken in mijn domein, de brede gezondheidszorg met de centrale vraag: Wat betekent en bewerkt zo'n bedevaart voor en in zijn deelnemers?

Men gaat in de Middeleeuwen om diverse redenen op bedevaart: uit vroomheid, om boete te doen, voor de vergeving van begane zonden, uit dankzegging of om een gunst af te smeken, zoals hier te Ronse om een genezing te bekomen. Net als in andere bedevaartsoorden werden ook in onze basiliek bordjes opgehangen 'Met dank aan Sint-Hermes' (bijna allemaal in het Frans gesteld).

Het Zottenboek (zie deel 16) doet ons nog wat meer de wenkbrauwen fronsen. Bij het vertrek uit Ronse na de novene werd soms ook al het resultaat van de bedevaart neergeschreven: 'Genezen' (uit het latijn vertaald: 'van zijn krankzinnigheid bevrijd'), ongenezen (de krankzinnigheid – 'amentia' – is niet verdwenen). Soms kwamen de pelgrims (of hun familie) na zekere tijd het resultaat melden bij het kapittel, wat dan ook geacteerd werd. Soms vernam het kapittel ook een overlijden ('+'), enkele malen zelfs binnen het domein van de Vrijheid. De laatste hoop was niet ingelost.

Dat ontwikkelde – naast de architectuur, historie en cultus – mijn toegevoegd verhaal de laatste jaren als toeristische gids in de crypte, aan het einde van de rondleiding, meestal bij de waterput.

Vandaag hebben wij het relatief gemakkelijk in onze gezondheidszorg. Voor elke kwaal kunnen we terecht bij de huisarts en worden indien nodig

snel doorverwezen naar een 'specialist'. Het gamma onderzoeksinstrumenten dat ter beschikking staat om tot een diagnose te komen, is zeer gevarieerd en de kwaliteit is verbazend. Alleen al een weelde aan medische beeldvorming: radiografie, echografie, Cat-scan, NMR, Isotopen-scan, Pet-scan, Botdensiometrie... Eens de diagnose gesteld, kunnen we naar topchirurgie (thans ook met de robot voor elk orgaan of gewricht, zelfs de inbreng van artificiële intelligentie). Een anesthesist kan de mens in slaap brengen, pijnprikkels uitschakelen, het lichaam compleet ontspannen houden en het kort daarop opnieuw laten ontwaken en functioneren. We kunnen bestralingen ondergaan en ook de chemotherapie en immunotherapie zijn in korte tijd enorm sterk ontwikkeld. We weten zowat alles over bloedcompatibiliteit, over bacteriële besmetting en infectiebestrijding.

Maar duizend jaar geleden bestond er niets van dat alles, helemaal niets! Het enige wat men kon 'constateren', was dat bij mensen die ongeveer een gelijkaardig gezondheidsprobleem hadden, de ene sneller overleed en de andere wat langer overleefde. Meer nog: dat hij/zij van de laatste fase van zijn leven zelfs nog kon genieten. De eersten waren de piekeraars, die hun lot cultiveerden. De anderen – de 'vechters' – slaagden erin hun ziekteprobleem te relativiseren. Ze bleven geloven in hun redding, behielden een positieve kijk op het leven, maakten zelfs plezier en bleven lachen (!).

En dat mechanisme heeft de Kerk al heel vroeg in de Middeleeuwen opgemerkt. En daarvoor ook hebben ze heiligen ingeschakeld en hiertoe hun relieken verspreid: voorbeeldfuncties uit ver vervlogen tijden, vage gegevens waaraan een onwaarschijnlijk verhaal gekoppeld kon worden. En het kwam erop aan – in die tijdsgeest reeds – om mensen te overtuigen van redding en van genezing.

Wanneer iemand overtuigd is dat het goed komt, vertrouwen krijgt, dan doet een lichaam ook wonderen. Men zegt wel eens: 'Geloof verzet bergen'! Want vertrouwen brengt dat lichaam tot rust en tot een slaap van betere kwaliteit.

En een ontspannen, tot rust gekomen lichaam kan goede stoffen aanmaken: het geeft (ook met o.a. gezonde voeding...) een boost aan onze globale immuniteit én aan onze mentale weerstand.

Zo krijgen we aanmaak van interferon, dat bijvoorbeeld verkeerd delende cellen uitschakelt. Interferonen worden in het lichaam gemaakt door witte bloedcellen en andere cellen. Om bijvoorbeeld een longtumor te ontwikkelen heeft men 'gemiddeld' 27.000 verkeerde celdelingen (genmutaties) gehad vooraleer er één naar longkanker ontaardt. Alle andere werden allemaal geëlimineerd. Voor huidkanker is dat 37.000, 'gemiddeld'. Bij de ene kan dit dus na de eerste verkeerde deling, bij de andere bij het 54.000 ste (74.000) of meer. Cellen die langdurig geprikkeld worden, door nicotine bijvoorbeeld delen vaker verkeerd. En

dié nuances bepalen o.a. wanneer je kanker gaat ontwikkelen: een roker heeft statistisch 7 maal meer kans op longkanker dan een niet-roker.

Interferon schakelt ook ziekteverwekkers uit; een fractie van een seconde duurt dat maar, in optimale omstandigheden. Tenzij er een onevenwicht ontstaan is tussen contaminatie met heel veel kiemen en te weinig aangemaakte afweer.

En zo is dat ook voor het genezingsproces na infectie én vooral voor psychosen.

Voor wat hulp bij koorts kan u dan ook terecht bij Sint-Barbara en voor keelpijn/-ontsteking bij Sint-Blasius.

Het hormoon serotonine reguleert de stemming, slaap en eetlust en draagt bij tot gevoelens van geluk en rust. Een lage serotoninespiegel wordt vaak in verband gebracht met depressie, angst en prikkelbaarheid. Onze kanunniken zullen het eeuwen geleden zeker geweten hebben!

Endorfines anderzijds dempen op een natuurlijke manier angst en pijn en geven een euforisch, sterk gevoel. Ze worden aangemaakt in de hersenen (hypofyse en hypothalamus) en komen vrij tijdens lichamelijke inspanning en... bij lachen. Mijn prof. arbeidsgeneeskunde gaf ons destijds de opdracht om elke dag minstens drie mensen te doen lachen: 'dat is geneeskunde'! Maar ook een dagje stappen bijvoorbeeld, alleen of met vrienden, genieten van de mooie natuur en van mekaar. Zo'n Fiertelommegang: een fysiek zware inspanning en erna moe en voldaan naar de crypte voor de slotfase!

Langdurige stress doet net het omgekeerde in het lichaam. Aanvankelijk nuttig als een reactie op een gevaar-situatie, maakt hij op langere termijn cortisol aan wat het immuunsysteem gaat onderdrukken. Het kan leiden tot psychische klachten zoals slaapproblemen en moeheid, somberheid en psychosen.

En wat onze kanunniken hier in Ronse 1000 jaar geleden ook goed ingeschat hadden is dat er in de wijde omgeving helemaal niets bestond voor de behandeling geesteszieken.

In het verhaal-Ronse heeft het nieuw-gevestigde kapittel zeer bewust – met de hulp van de bisschop van Kamerijk, Fulbert – rond 940 de relieken van Sint-Hermes terug gevorderd van de Abdij van Inda om hier in Ronse aldus een groots verhaal te ontwikkelen dat we vandaag, na deze reeks misschien wat beter kunnen begrijpen.

Maar ze zullen op termijn ook ontdekt hebben dat niet alle geesteszieken die ze op bezoek kregen te behandelen waren op basis van hun inzichten, die ze toen wetenschappelijk nog niet konden verklaren. Want iemand met een hersentumor of na een hersentrombose genees je al helemaal niet op die manier, al kan het leven misschien iets draaglijker gemaakt worden.

De pelgrims hebben natuurlijk ook betaald voor hun behandeling. In de bouwfasen moesten ze 'hun steentje bijdragen', 'als tegengewicht'. De ijzerhoudende zandstenen, je kon ze vinden op de heuvels rond de stad, langs hun tocht. Dat heeft in Ronse geleid tot de bouw van een – voor die tijd – gigantische romaanse collegiaal. We vertelden eerder dat er nadien ook betaald werd met kaarsvet, kippen, groeten en fruit. Maar uit het Zottenboek weten we dat zo'n behandeling eigenlijk de dagopbrengst van een werkmans was, zoiets als een toegangsticket voor een pretpark vandaag; zeer redelijk dus.

We kunnen daar nu achteraf uitspraken over doen, maar we betalen vandaag ook voor een gezondheidszorg op maat van de wetenschap anno 2025. En vandaag kunnen we bovendien ook in die magnifieke bouwwerken opnieuw tot rust komen en genieten van een sterk verhaal en van een mooie cultuur. En ook dat maakt dan weer goede stoffen vrij in ons lichaam, voor zij die er open voor staan althans.

Aan allen dus nog heel veel deugddoende Fiertelommegangen toegewenst!

Om deze reeks over één van de merkwaardigste bedevaarten in Vlaanderen, stoelend op een geesteszorg met wortels in het diepe, mistige en mystieke Middeleeuwse verleden – en tot de verbeelding gebracht in de Fiertelprocessie – af te ronden, hierbij nog het (vroegere) slot van het Te Deum na de Fiertelommegang:

“Dat Hij (God via Jezus) ons, op voorspraak van Sint-Hermes, moge bevrijden en behoeden van alle kwaad dat zich meester maakt van elk van ons. Dat Hij ons moge bevrijden van zinsverbijstering en ons allen bewaren in goede gezondheid, naar ziel en lichaam. En zegene ons hiertoe, de Almachtige God”...

Wim Cambier

Foto 1: Dirk Waeterloos.

Foto 2: schilderij van wijlen Michel Provost, op vraag en uit dankbaarheid.

Van: Michel T'Joen <mtjoen@gmail.com>

Verzonden: dinsdag 11 maart 2025 11:59

Aan: Wim CAMBIER <cambier_wim@hotmail.com>

Onderwerp: Re: FW: Parochieblad. De Fiertelprocessie uitgelegd, deel 19: Op bedevaart naat Sint-Hermes, een biomedische benadering

Even geduld je tekst komt zeker aan bod maar er was te veel nieuws over de basiliek en Lorette!

zie mijn bewerking die ik ter publicatie lang geleden aanbood

...

[Bericht is afgebroken] [Hele bericht bekijken](#)

BeantwoordenDoorsturen

Reactie toevoegen